

8/2023 | Tiedote alkavasta tutkimuksesta

Farmaseuttien ja proviisorien koulutustarpeet ja osaaminen biologistista lääkkeistä: seurantatutkimus Yliopiston Apteekissa

Linden K ja Yliopiston Apteekin biosimilaarityöryhmä

Apteekit kouluttautuvat biologisten lääkkeiden apteekkivaihtoon ja seuraavat vaihdon toteutumista

- Yliopiston Apteekki (YA) järjestää farmaseuteilleen ja proviisoreilleen biologisia lääkkeitä ja niiden lääkevaihtoa koskevaa koulutusta useassa osassa vuonna 2023 ennen apteekkivaihdon käynnistymistä 2024-2025 ja sen jälkeen.
- Tässä esitettävän lähtökyselyn tuloksia hyödynnetään ensisijaisesti apteekkivaihtoa koskevan koulutuksen suunnittelussa YA:ssa. Kyselyllä tutkitaan farmaseuttien ja proviisorien osaamista apteekkivaihtoon liittyvissä asioissa. Kokemuksia YA:n koulutuksesta, muutoksia apteekkivaihtoon liittyvässä farmaseuttien ja proviisorien osaamisessa sekä biologisten lääkkeiden apteekkivaihdon toimivuutta seurataan jatkokyselyillä.

Lähtökysely ennen apteekkivaihtoa 2023 ja seurantakyselyt

- Lähtökyselyllä tutkitaan farmaseuttien ja proviisorien koulutustarpeita ja osaamista apteekkivaihtoon liittyvissä asioissa. Kokemuksia YA:n koulutuksesta, muutoksia apteekkivaihtoon liittyvässä farmaseuttien ja proviisorien osaamisessa ja koulutustarpeissa sekä biologisten lääkkeiden apteekkivaihdon toimivuutta seurataan jatkokyselyillä apteekkivaihdon käynnistyttyä.

- Lähtökyselyn kysymysten aihepiirit olivat: 1) odotukset ja tarpeet YA:n koulutukselle biologisista lääkkeistä ja niitä koskevasta apteekkivaihdosta, 2) osaaminen biologisista lääkkeistä, erityisesti biosimilaareista ja lääkeneuvonnan näkökulmasta ja 3) vastaaja taustatiedot. Biologisten lääkkeiden osalta kysymykset koskivat enoksapariini-, adalimumabi/etanersepti- ja glargininsuliinivalmisteista.
- YA:n kaikkien 17 toimipisteen sekä lääkeneuvonta- ja asiakaspalveluyksikön (Tiepa) farmaseuteille ja proviisoreille lähetettiin nimettömästi vastattava lähtökysely maaliskuussa 2023. Muissa tehtävissä toimiville farmaseuteille ja proviisoreille kyselyä ei lähetetty. Vastaaminen oli vapaaehtoista, mutta siihen kannustettiin viestinnällä ja varaamalla siihen työaika. Lähtökyselyn vastaajista on tiedossa vastaajien YA-sähköpostiosoitteet (joita ei yhdistetty varsinaisiin kyselyvastauksiin), joiden avulla tulevat jatkokyselyt voidaan kohdistaa ensisijaisesti näistä vastaajista koostuvalle kohortille. Kysely lähetettiin myös 60 Yliopiston Apteekissa kyselyhetkellä harjoitteluaan tekeväälle farmasian opiskelijalle, joiden vastaukset analysoidaan erikseen.
- Lähtökyselyn (03/2023) vastausaineisto on: 1) farmaseutit ja proviisorit (N=236, vastausprosentti 45 %) ja 2) farmasian opiskelijat (N=55, vastausprosentti 92 %).
- Kyselyn suunnitteluun ja toteutukseen ovat osallistuneet YA:sta tutkimusyksikkö, YA:n biosimilaarityöryhmä ja oppilasvastaava (proviisori) sekä edustajia YA:n tutkimuskoordinaattoriverkostosta (proviisoreja kaikista toimipisteistä), apteekkiliikeytoiminnasta (toimipisteet), lääkitysturvallisuusverkostosta, lääkeneuvonta- ja asiakaspalveluyksiköstä (Tiepa) sekä henkilöstöosastolta, viestinnästä ja yhteiskuntasuhteista ja tietohallinnosta. Lomakkeen sisältöön saatiin tärkeitä kommentteja Helsingin yliopiston (sosiaalifarmasian ja kliinisen farmasian yksikön) tutkijoilta. Lomaketta pilotoi 10 YA:n farmaseutia ja proviisorია.

Turvallinen ja sujuva biologisten lääkkeiden lääkevaihto edellyttää osaamista apteekeista ja yhteistyötä terveydenhuollon kanssa

- Vuosina 2024-2025 käynnistyvä biologisten lääkkeiden lääkevaihto apteekissa vaikuttaa monella tavalla apteekkien toimintaan ja useiden potilaiden lääkehoitoon.
- Kotimaisissa ja ulkomaisissa tutkimuksissa on todettu, että apteekkilaiset ja muut terveydenhuollon ammattilaiset sekä potilaat tarvitsevat usein lisätietoa biosimilaareista, yleisesti biologisista lääkkeistä ja näitä lääkkeitä koskevasta lääkevaihdosta.
- Potilaan kannalta on tärkeää, että hän saa oikean ja turvallisen biologisen lääkkeen käytön edellyttämän lääke-, antolaite- ja pistosopastuksen. Tämän toteuttamiseksi tarvitaan yhteistyötä apteekkien ja terveydenhuollon välillä.

- Lähtökyselyn ja tulevien seurantakyselyiden tuloksia käytetään ensisijaisesti YA:n biologisia lääkkeiden toimittamiskäytäntöjen ja niihin liittyvän farmaseuttien ja proviisorien koulutuksen kehittämiseen. Lisäksi aineistoa voidaan hyödyntää Helsingin yliopiston kanssa opinnäytteissä ja/tai tieteellisissä julkaisuissa.

Lisälukemista

- Linden K, Hämeen-Anttila K. Biologisten lääkkeiden lääkewaihdon vaikutuksia on syytä tutkia. Pääkirjoitus. Dosis 2023;39(1):5-10. Internet: https://dosis.fi/wp-content/uploads/2023/03/004-011_Dosis_123_Linden_Hameenanttila.pdf
- Mohd Sani N, Aziz Z, Panickar R ym. Pharmacists' Perspectives of Biosimilars: A Systematic Review. BioDrugs 2022;36(4):489-508. Internet: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35776294>
- Sarnola K, Kauppinen H, Siitonen P. Täydennyskoulutus ja tiedonlähteet biologisista lääkkeistä – kyselytutkimus apteekissa työskenteleville farmaseuteille ja proviisoreille. Dosis 2023;39(1):36-48. Internet: https://dosis.fi/wp-content/uploads/2023/03/036%E2%80%93049_Dosis_123_Sarnola.pdf
- Tolonen H. Potential of Automatic Substitution of Biologics to Enhance Rational Use of Medicines in Finland. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, 2023. Internet: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/353842>

Lisätietoa

- Kari Linden, tutkimuspäällikkö, Yliopiston Apteekki, sähköposti: tutkimus@ya.fi, puh. 050-395 0647